

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS
Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Teoría e práctica das técnicas dos bens pictóricos II

Departamento: Tecnoloxía e procedementos dos bens culturais

**Obrigatoria da
especialidade**

Curso: 3º pintura

2º Cuadrimestre

4 ECTS

Teórico-práctica

Profesora: Carmen Lage Veloso
carmenlage@edu.xunta.gal

Horario: 4 horas semanais

DESCRICIÓN DA MATERIA

Teoría e práctica dos diferentes procedementos e técnicas dos bens pictóricos, para a súa aplicación na conservación e restauración. Metodoloxía e materiais. Identificación das técnicas. Coñecemento e execución dos distintos procesos de elaboración do ben cultural. Métodos de copia e reprodución.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.
T15	Traballar de forma autónoma e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional.
T16	Usar os medios e recursos ao seu alcance con responsabilidade cara ao patrimonio cultural e medioambiental.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos a a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e os procedementos e técnicas empregados na súa elaboración.
X8	Desenvolver habilidades, destrezas e sensibilidades para aplicar e realizar os tratamentos de conservación e restauración
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.

X15	Coñecer os riscos laborais e as medidas e normas de seguridade e saúde e a súa aplicación para o restaurador, os bens culturais e o medio.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE PINTURA	
EP5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concerner ao pictórico
EP10	Utilizar os recursos que as novas tecnoloxías facilitan para o desenvolvemento do exercicio profesional.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA	
Coñecer os distintos materiais empregados para a creación de pintura mural e normativa básica como a correcta forma de aplicación, compatibilidades e diferentes usos (segundo técnica empregada), características dos mesmos e posibilidades plásticas.	
Acadar a capacidade, como consecuencia do coñecemento dos materiais constitutivos dos bens pictóricos murais e as súas compatibilidades, de comprender mellor as causas que provocan a degradación das obras (aplicación pouco correcta dos materiais, técnica defectuosa, factores ambientais, etc.) e evitalas.	
Coñecer as técnicas tradicionais en pintura mural.	
Acadar a capacidade de coñecemento da dinámica das obras e as distintas fases de que consta o proceso de elaboración, a través de un contacto directo coas mesmas.	
Comprender e aplicar a potencialidade de cada técnica.	
Comprender e aplicar as normas de seguridade, hixiene, saúde e medio ambiente da actividade dun obradoiro.	

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidade	Actividades	% no total da materia
<p>Bloque 1: Introducción TEMA 1 Introducción. Presentación dos parámetros metodolóxicos que organizarán os contidos teóricos e prácticos TEMA 2: Definición da Pintura Mural.As primeiras aportacións á pintura mural.Preparación dos primeiros muros. Adobe. TEMA 3: O proxecto na pintura mural. Bocetos Estudio do marco arquitectónico. Características físicas do paramento. 1.Bosquexo e transferencia. Cuadrícula. 2.Recursos. Esgrafiados. 3.Temples. TEMA 11 Elaboración dun dossier gráfico</p>	Preparación do proxecto	25,00%

U.D. 2. Os murais clásicos. 1.Preparación dos morteiros e pigmentos. 2.Bosquexo e transferencia. Estarcido de plantillas. 3.Fresco. 4.Protección con encausto.	Elaboración mural	25,00%
U.D. 3. <i>Il buon fresco</i> . 1.Preparación dos morteiros e pigmentos. 2.Bosquexo e transferencia. 3.Estarcido de plantillas. 4.Fresco.	Elaboración mural	25,00%
U.D. 4. O mural na idade moderna. 1.Preparación dos morteiros e pigmentos. 2.Bosquexo e transferencia. Estarcido de plantillas. 3.Dourado. 4.Óleo.	Elaboración mural	25,00%
U.D. 5. O mural contemporáneo. 1.Preparación dos morteiros e pigmentos. 2.Bosquexo e transferencia. Estarcido de plantillas. 3.Pintura acrílica, aerografiado e estarcido.	Elaboración mural	25,00%

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	9	0	9
Resolución de problemas ou exercicios	12	20	32
Prácticas de laboratorio	50	0	50
Traballo autónomo	0	8	8
Total	72	28	100

METODOLOXIA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a presentar a materia e tomar contacto co alumnado.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a

	desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas ou exercicios.	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a propostas concretas e de adquisición de habilidades básicas e de procedementos. Desenvólvense en espazos especiais con dotación especializada (aula de debuxo).

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

Método	Criterios	% avaliación
Traballos e resolución de problemas e exercicios.	<ul style="list-style-type: none"> Puntualidade na entrega. Asimilación e aplicación dos coñecementos adquiridos. Calidade: rigor técnico; grao de aplicación de conceptos teórico. Responsabilidade no traballo. 	80,00%
Observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula-taller	<ul style="list-style-type: none"> Participación na clase baseada en argumentos motivados, diferenciando a opinión persoal do xuízo crítico. Interese Capacidade de organización 	20%

OUTROS COMENTARIOS A AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN

Os alumnos que non teñan entregado no prazo máximo estipulado dous ou máis dos traballos requiridos, non serán avaliados na convocatoria ordinaria de forma continua e o terán que realizar exercicios teórico-prácticos específicos propostos

-Avaliación Ordinaria

Exercicios propostos e realizados na clase 80%-100%*

Exercicios teórico-prácticos (20% *Nalgunhas unidades didácticas realizaranse exercicios teóricos que engadirán o 20% restante da nota final das mesmas)

(Ó rematar o curso, na convocatoria ordinaria, realizaranse unha nova entrega de traballos que servirá, ós alumnos/as con asistencia regular, de recuperación dos traballos non superados.)

Os/as alumnos/as con traballos non superados e aqueles con perda do dereito de avaliación continua serán avaliados en convocatoria extraordinaria do seguinte xeito:

-Avaliación Extraordinaria

Exercicio/os práctico/os onde se avalían determinados contidos da materia
80%

Exercicio/os teórico/os onde se avalían determinados contidos da materia
20%

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreceráse atención personalizada ao alumnado durante todo o curso a través de tutorías presenciales e a través do correo electrónico.

Utilizaráse a plataforma DROPBOX onde o alumnado poderá atopar os exercicios e a relación de recursos bibliográficos necesarios para o correcto seguimento do curso.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

- Alberti, L. B. 2007. *De la pintura y otros escritos sobre arte*. Madrid, Tecnos (p. 206).
- Cennini, C. 2006. *El libro del arte*. Madrid, Akal (p. 264).
- Corrado Maltese, E. (coord.) 2006. *Las técnicas artísticas*. Madrid, Cátedra.
- Da Vinci, L. 2010. *Tratado de pintura*. Madrid, Akal (p. 508).
- Doerner, M. 1989. *Los materiales de pintura y su empleo en el arte*. Barcelona, Reverte (p. 351).
- Hiscox, G. D. e Hopkins, A. A. 2016. *Recetario industrial. Libro de consulta para todos los oficios, artes e industrias*. Barcelona, Gustavo Gili.
- Krung, M. 2008. *Manual para el artista. Medios y técnicas*. Barcelona, Blume (p. 256).
- Mayer, R. 2005. *Materiales y técnicas del arte*. Barcelona, Tursen - Blume.
- Smith, R. 1991. *El manual del artista*. Barcelona, Blume (p. 352).